

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Данчук Юлії Петрівни на тему «ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПІДЛІТКІВ», подане на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія.

Дисертація Данчук Юлії Петрівни присвячена надзвичайно цікавій та актуальній темі - вивченню психічної регуляції рухової активності підлітків. Автором дисертації коректно сформульована проблема щодо деструктивних тенденцій у розвитку особистості учнів (особливо підліткового віку), які можуть бути обумовлені недостатньою розробленістю науково обґрунтованих методів формування у школярів механізмів психічної регуляції рухової активності та браком запровадження відповідних розробок у педагогічну практику.

Збільшення кількості педагогічно занедбаних дітей, дітей з вадами психофізичного розвитку, загальне погіршення функціонального стану організму людини змушує фахівців-психологів шукати першопричини таких загрозливих явищ. Вивчення онтогенезу цих дітей необхідно для формування ефективної системи корекції вад розвитку та виховання взагалі. Соціальна поведінка учнів пов'язана з неналежним розвитком у них вольової регуляції й саморегуляції, нездатністю організувати свою навчальну діяльність. Аналіз проблемного поля психічної регуляції та її становлення в онтогенезі людини, здійснений на підґрунті зарубіжної і вітчизняної фахової літератури, дав змогу дійти висновку про наявність статевих та вікових відмінностей зазначеного процесу. Отже, представлене дослідження являє собою продуктивну спробу зробити свій внесок у розв'язання актуальної науково-практичної проблеми онтогенетичного розвитку вольового зусилля як центрального механізму регуляції й саморегуляції рухової активності людини в різних видах діяльності.

Зроблений автором теоретико-методологічний аналіз сучасного стану наукових тенденцій дослідження механізмів психічної регуляції рухової активності дозволив дійти висновку про недостатність вивчення змістової сторони цього явища, що зумовлює не повне розкриття сутності корекційних заходів щодо подолання поведінкової дезадаптації суб'єкта.

Таким чином, утворюється новий предмет дослідження. А саме, особливості психічної регуляції рухової активності у підлітків.

Мета дослідження відповідає рівню кандидатської дисертації. Відповідно до мети дослідження були поставлені завдання, вагомі за обсягом та змістом.

Таким чином, наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів проведеного дослідження полягають у тому, що:

- розроблено структурно-функціональну модель психічної регуляції, яка дає змогу прогнозувати психологічні чинники рухової активності підлітків та їх вплив на формування цієї активності;
- визначено психологічні чинники, що позитивно впливають на рухову активність підлітків різних вікових категорій при різних видах навантажень;
- описано найвиразніші типологічні групи підлітків, що відрізняються між собою за руховою активністю та особливостями психічної регуляції поведінки;
- методологічно обґрунтовано авторську програму з формування готовності до саморегуляції рухової активності.

Характеризуючи роботу, слід відзначити обґрунтованість методологічних засад дослідження, які відповідають предметному спрямуванню. Використана теоретична база повною мірою забезпечує висвітлення проблематики та можливість вирішення дослідницьких завдань. Слід визнати актуальним і продуктивним напрям автора щодо вивчення внутрішніх механізмів оптимізації рухової активності підлітків.

Дисертанткою встановлено, що негативні міжособистісні відносини в сім'ї, залежність від думок і оцінок оточення, образливість, імпульсивність,

лабільність, невпевненість, дезадаптивні риси і форми поведінки, некритичне ставлення до своїх дій, мотивація уникнення невдачі, неадекватна самооцінка, безініціативність, низька працездатність - гальмують рухову активність.

На основі отриманих якісних та кількісних результатів обґрунтовано методологічний підхід, щодо формування готовності підлітків до психічної регуляції рухової активності і поведінки. Авторська програма спрямована на розвиток основних психологічних властивостей, які зумовлюють прояв рухової активності у підлітків: самооцінки, мотивації досягнення успіху, загального рівня саморегуляції, в якому відображено розвиток регуляторних процесів, вольової саморегуляції, що містить в своєму складі регуляторно-особистісні властивості підлітка. Крім того вона ефективна для школярів підліткового віку, який є сензитивним періодом для розвитку вольових зусиль.

Виявлені особливості регуляції рухової активності у молодших і старших підлітків, а саме сила і тривалість такого зусилля в умовах подолання зростаючої м'язової втоми, істотно залежать від виду навантажень, віку школярів, їх статі, а також від типу рухової активності, особливостей психічної регуляції «діяльності поведінки та характеру ініціативних вольових зусиль особистості.

Доцільно відмітити, що конкретизовані об'єкт і предмет, мета і завдання відображають логіку теоретичних та експериментальних досліджень. Також простежується взаємозв'язок між зазначеними у вступі до дисертації дослідницькими завданнями та теоретико-науковою новизною і практичним значенням, тобто усі складові характеристики роботи взаємозв'язані і логічно обумовлюють один одного. Така особливість дає змогу охарактеризувати роботу як логічно вивірене, структурно-завершене дослідження.

Практичне значення даного дослідження полягає в тому, що результати вивчення особливостей психічної регуляції рухової активності у підлітків можуть бути використані шкільними психологами в психодіагностичній,

консультативній і психокорекційній роботі як інструмент оптимізації вольової сфери учнів та саморегуляції рухової активності в процесі їх навчальної діяльності.

У висновках цілком обґрунтовано представлено узагальнені результати та окреслено перспективи подальшого вивчення проблеми. Результати дослідження викладені чітко й послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання поставлених задач.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційного дослідження. На основі аналізу дисертації, автореферату та публікацій можна зробити висновок, що виконана робота є самостійним, завершеним дослідженням, яке характеризується новизною, має теоретичну та практичну значущість.

Оцінюючи роботу в цілому позитивно, доцільно висловити деякі зауваження та побажання:

1. У висновках за розділами і у загальних висновках занадто багато уваги приділяється тому, що було зроблено у процесі дослідження. Доцільніше було б більш ґрунтовно аналізувати одержані результати та більш концентровано їх викласти.

2. Недостатньо чітко описана організація експерименту (тривалість, характеристика груп, структура занять по циклам).

3. Потребують уточнення критерії та показники вольового компоненту. Виходячи із одержаних статистичних даних багаторазово наголошується, зокрема і в заголовках таблиць, про середню тривалість вольового компоненту при виконанні статичної та динамічної роботи різної інтенсивності. Але це не є тривалість вольового компоненту (в сек.). Наведені секунди вказують на рівні витривалості (як фізичної якості), зокрема силової, швидкісної, загальної, які здебільш обумовлюються фізіологічними, енергетичними можливостями організму, рівнем його

фізичної підготовленості, тренуваності у даному виді діяльності. Безумовно, кожний із видів витривалості містить і вольовий компонент, але ж його спочатку треба «виділити» як складову частину певної витривалості.

4. Представлене дослідження, на нашу думку, перенасичено теоретичним матеріалом.

5. В графічному зображенні результатів дослідження потрібно більш коректно підходити до назви малюнків. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

6. Було б доцільно додати в список літератури сучасні іноземні видання за темою роботи.

Висновок: дисертаційне дослідження Данчук Юлії Петрівни на тему «Особливості психічної регуляції рухової активності у підлітків» є самостійним завершеним науковим доробком і виконане на належному рівні. Всі поставлені в дослідженні завдання розв'язано, отримано нові фактичні дані. Результати дослідження мають теоретичне та практичне значення.

Дослідження відповідає вимогам п. 11, 13 і 14 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", а його автор - Данчук Юлія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент
завідувач кафедри соціальної роботи
і психології НУБП України
доктор психологічних наук, доцент
«__» _____ 2015 р.

В.М. Шмаргун
М.В. Михайліченко

Підпис засвідчую :
начальник відділу кадрів

